

Вивчення музейних колекцій

КЛОЧКО Л. С.

Музей історичних коштовностей України

ЕТНОЛОКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СКІФСЬКОГО ЖІНОЧОГО КОСТЮМУ

Елементи вбрання - одяг, взуття, головні убори, прикраси - утворюють стійкі комбінації, які відбивають хронологічні, етнолокальні, соціальні, вікові чинники.

Скіфський жіночий костюм можна уявити, значною мірою, за наборами оздоб різних категорій. Це костюмні комплекси, вивчення яких розкриває певні аспекти суспільного та індивідуального життя.

Поширення тих чи інших прикрас, комплектів є етнографічною особливістю певної частини населення. Так, для Лісостепового Правобережжя в період архаїки (VII-VI ст. до н.е.) характерні костюмні комплекси, що складаються з двох - трьох категорій ювелірних виробів: низка намиста, шпилька, або - сережки, браслети-перев'язки, шпилька. Форми таких оздоб, як сережки (наприклад, цвяхоподібні) та шпильки, виникли ще в епоху пізньої бронзи. Вони мають аналогії в пам'ятках лужицької культури. Привертає увагу вбрання, з підгірцевськими та фракійськими елементами.

Характер костюму змінюється в IV ст. до н.е. Бачимо такі комбінації прикрас: сережки, намисто, браслети; сережки, намисто, шпильки. Але форми виробів - сережок, браслетів, намиста - вже є копіюванням або переробкою середземноморських моделей.

Для населення Лівобережного Лісостепу найбільш характерними деталями костюму були шпильки та браслети для ніг. Загальною рисою всіх виробів є масивність. В VII-VI ст. набори містять: намисто,

браслети (наручні та для ніг), або браслети та шпильки. Відсутні сережки.

В У ст. до н.е. з"вляються деякі форми сережок (наприклад, у вигляді "перекинутого конуса"). Комбінації прикрас складаються з: сережок, намиста, браслетів-перев"язок, або -сережок, намиста, шпильок, браслетів для ніг.

В ІУ ст. до н.е. відбуваються такі ж явища, що й на території Правобережжя, тобто, розповсюджуються оздоби "степового вигляду".

Речі, в яких превалюють утилітарні функції, зберігають традиційні риси. З прикрас таким виробом в костюмі землеробного населення є шпильки - ознаки драпіривочного одягу.

Отже, костюм населення Лісостепової Скіфії (Правобережної та Лівобережної) формується на основі місцевих елементів, пов"язаних за своїм походженням з культурами епохи бронзи Європейського регіону, в результаті взаємодії з культурою Степової Скіфії та грецьких колоній.

Цікаву інформацію подають комплекти прикрас, знайдених у Степовій Скіфії. Правда, ми не маємо матеріалів для аналізу вбрання УІІ-УІ ст. до н.е. Відтворити особливості костюму можна за знахідками, що відносяться до У-ІУ ст. до н.е. Набори оздоб складаються з багатьох елементів: сережки, гривна, намисто, ланцюжок з окремих деталей, браслети, персні. Це вироби створені за грецькими зразками, а також - грецькі моделі, переоформлені за місцевими уподобаннями, прикраси, що виникли на місцевій основі, але перероблені під впливом грецьких художніх традицій.

В ІV ст. до н.е. відбувається значне стирання етнічної своєрідності декоративних засобів оформлення вбрання. Можна сказати, що створюється певний "загальноскіфський стиль" прикрас. Етнолокальні

особливості залишилися у вбранні, особливо в тому, яке мало практичне значення.

БЕРЕЗОВА С.А.

Музей історичних коштовностей України

ФІГУРНІ СЕРЕЖКИ ІЗ КОЛЕКЦІЇ МУЗЕЮ ІСТОРИЧНИХ КОШТОВНОСТЕЙ УКРАЇНИ

В Музеї історичних коштовностей України зберігається понад 120 екземплярів різноманітних скіфських сережок. Серед них до окремого типу, умовно названого “фігурні”, віднесені сережки, що походять з кургагу № 2, пох. № 6 біля с. Любимівка Каховського р-ну Херсонської обл., жіночого поховання Товстої Могили, що на Дніпропетровщині та кургану № 10, пох. № 3 біля с. Велика Знам'янка Кам'янсько-Дніпровського р-ну Запорізької обл.

Всі вони складаються із двох фігурних платівок, спаяних між собою, що утворюють “медальйон”, в який заправлена і наглухо припаяна до нього висока дротяна дужка. Але якщо на сережках з Любимівки і Товстої Могили лише лицьовий бік виробу відштамповано у високому рельєфі, а до зворотнього боку припаяна пласка платівка, то сережки з Великої Знам'янки двосторонні: “медальйон” складається з двох однакових рельєфних пластин.